

CK.0000078847

THÀNH LỢI

TÁC NGHIỆP BẢO CHÍ

trong môi trường
truyền thông hiện đại

YÊN
LIỆU

NHÀ XUẤT BẢN
THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

PGS, TS. NGUYỄN THÀNH LỢI

TÁC NGHIỆP BÁO CHÍ
trong môi trường
truyền thông hiện đại

(Tái bản có chỉnh sửa, bổ sung)

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

LỜI GIỚI THIỆU

Hiện nay, cùng với sự phát triển như vũ bão của công nghệ kỹ thuật số, Internet đã và đang tác động một cách sâu sắc, đa dạng và phong phú đến “món ăn” tinh thần hàng ngày của công chúng truyền thông hiện đại. Đặc biệt, với sự ra đời của các thiết bị di động, những màn hình tương tác trở thành phương tiện truyền thông thông minh để mỗi giây, cư dân mạng có thể tải và chia sẻ hàng tỉ byte thông tin. Điều đó khiến cuộc va chạm giữa phương tiện truyền thông truyền thống và phương tiện truyền thông hiện đại, giữa báo chí chính thống và truyền thông xã hội trở nên mạnh mẽ hơn bao giờ hết. Dù thừa nhận hay không, truyền thông xã hội vẫn là một thực thể truyền thông đã và đang ảnh hưởng trực tiếp tới đời sống truyền thông hiện đại, tâm lý tiếp nhận thông tin của công chúng, tác động không nhỏ đến xã hội và ngành báo chí truyền thông thế giới đương đại.

Có thể thấy, truyền thông Internet ra đời tạo ra xu hướng hội tụ truyền thông và đa phương tiện, đánh dấu bước ngoặt quan trọng trong sự vận động và phát triển của báo chí truyền thông hiện đại. Vậy, hội tụ truyền thông là gì? Sự xuất hiện của kỹ nguyên truyền thông số đã khiến nghiệp vụ báo chí truyền thông có những thay đổi căn bản. Những thay đổi đó tác động như thế nào đến tiến trình hội tụ truyền thông? Từ tòa soạn đơn loại hình đến đa phương tiện rồi phát triển tới tòa soạn hội tụ là sự phát triển tiệm tiến từ thấp đến cao, từ đơn giản đến phức tạp. Trong bối cảnh chung đó, các tòa soạn báo ở

Việt Nam nên sắp xếp và thay đổi mô hình tổ chức như thế nào để thích ứng với xu thế phát triển chung của thế giới hiện đại? Đây là những vấn đề đang được báo giới, học giả cũng như các nhà báo hết sức quan tâm.

Có thể khẳng định, sự xuất hiện thời đại truyền thông hội tụ không làm thay đổi bản chất của báo chí, mà báo chí vẫn cần sự phát hiện và khai quật của nhà báo chuyên nghiệp, vẫn cần sự gia công trong khâu biên tập và khâu xuất bản, vẫn phải thông qua phương tiện truyền thông để đưa sản phẩm báo chí tới công chúng. Và sự thay đổi của nó là tốc độ truyền phát thông tin và phương thức tiếp nhận thông tin. Nắm vững các kỹ năng làm báo hiện đại vẫn là yêu cầu quan trọng nhất của người làm báo trong môi trường truyền thông hiện nay.

*Trong môi trường hội tụ truyền thông, những nghiên cứu về sự thay đổi và bất biến của nghiệp vụ báo chí truyền thông ở nước ta vẫn còn khá ít ỏi. Cuốn sách **“Tác nghiệp báo chí trong môi trường truyền thông hiện đại”** của Nhà báo Nguyễn Thành Lợi giới thiệu với độc giả những nét khái quát nhất về các vấn đề khá mới mẻ đang được nghiên cứu rộng rãi trên thế giới nhiều năm - nhiều thập kỷ qua như truyền thông xã hội, các lý thuyết truyền thông trên mạng Internet, hội tụ truyền thông, tòa soạn hội tụ, báo chí hiện đại, đồng thời trình bày đặc điểm và những kỹ năng cần thiết đối với “nhà báo đa năng” trong môi trường hội tụ truyền thông. Tác giả đã giới thiệu những kỹ năng làm báo báo đa phương tiện, thông qua cách viết ngắn gọn, dễ hiểu, với những ví dụ minh họa sinh động của các hãng truyền thông nổi tiếng trên thế giới, tác giả đã làm rõ cách thức xây dựng kế hoạch truyền thông cho một chủ đề cụ thể, phương thức sử dụng đa phương tiện, thông*

tin đồ họa cho báo chí hiện đại và các cách làm báo mới nhất hiện nay. Kết cấu của cuốn sách rõ ràng, đơn giản, dễ hiểu, phù hợp với các nhóm đối tượng là sinh viên, học viên cao học, nghiên cứu sinh, phóng viên, biên tập viên và những người muốn nghiên cứu lĩnh vực báo chí truyền thông.

Tìm tòi, trình bày và giải thích là mục đích của tác giả viết cuốn sách này, khi tiếp xúc với những vấn đề mà nhà nghiên cứu cảm thấy xa lạ, hoặc khi bản thân vấn đề đó còn khá mới mẻ, người nghiên cứu sẽ phải có những nhận thức sơ bộ đối với đề tài. Sau khi những nhận thức dần được hình thành, hoạt động nghiên cứu không thể chỉ dừng lại ở khâu tổng hợp, miêu tả và đánh giá lý thuyết của nước ngoài, mà cần có sự áp dụng sâu hơn vào thực tiễn đào tạo và làm báo của nước nhà. Nghiên cứu khoa học bắt nguồn từ quan sát, tổng hợp, nhưng cuối cùng phải giải thích về sự vật mình quan sát được, cần áp dụng phương pháp nào đó để giải thích, ví dụ phương pháp nghiên cứu tài liệu, điều tra xã hội học hoặc phương pháp tâm lý học truyền thông. Góc độ phân tích phương pháp nghiên cứu của mỗi người mỗi khác mới cho ra đời những quan điểm mới mẻ, có tác dụng gợi mở cho độc giả và ngành khoa học. Công trình nghiên cứu của Nhà báo Nguyễn Thành Lợi đã đưa ra những vấn đề mới mang tính gợi mở cho các cuộc thảo luận tiếp theo của các nhà khoa học, các đồng nghiệp và độc giả trong nước. Đây là hướng đi khá mới mẻ, cũng là một sự thử nghiệm rất đáng quý.

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc!

Xuân Ất Mùi - 2015

Nhà báo HỮU THỌ

LỜI NÓI ĐẦU

Sự ra đời các phương tiện truyền thông mới đã và đang tác động sâu sắc đến “bữa tiệc thông tin” của công chúng hiện đại, ảnh hưởng trực tiếp đến sự “sinh tồn” của các phương tiện truyền thông truyền thống, đặt ra cho các tòa soạn và nhà báo những thách thức chưa từng có.

Trước hết là việc các cơ quan báo chí không còn độc quyền trong việc cung cấp thông tin do sự xuất hiện các mạng xã hội và hàng triệu blog cá nhân. Bên cạnh đó là sự thay đổi hành vi của công chúng - từ chỗ chỉ là người tiếp nhận thông tin một cách bị động, nay họ đã trở thành người chủ động tham gia sản xuất, cung cấp và chia sẻ thông tin. Việc tích hợp các loại hình viễn thông và các loại hình báo chí truyền thông khác nhau trên cùng một thiết bị có thể tạo ra những thay đổi quan trọng, tạo tiền đề cho ra đời những dịch vụ mới ngày càng tiện ích hơn. Sự phân chia các loại hình báo chí trong kỷ nguyên số cũng trở nên mờ nhạt. Thông tin được phân phối theo cách mà công chúng cần tiếp nhận nó nhanh nhất, chất lượng nhất và đầy đủ nhất.

Quá trình phát triển mạnh mẽ và đa dạng hóa của báo chí truyền thông hiện đại đang ngày càng phát huy vai trò quan trọng trong kỷ nguyên số. Thực tiễn đó đặt ra không ít thách thức đối với hoạt động thực tiễn và công tác đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ cũng như lĩnh vực nghiên cứu báo chí truyền thông hiện đại. Hơn 30 năm qua, nhiều công trình nghiên cứu khoa học, những kinh nghiệm được tổng kết từ các nhà khoa học, cơ

quan quản lý báo chí và các nhà báo góp phần quan trọng phản ánh một phần diện mạo của báo chí Việt Nam hiện đại. Cuốn sách “Tác nghiệp báo chí trong môi trường truyền thông hiện đại” sẽ bổ sung vào nguồn tư liệu tham khảo cho các nhà quản lý báo chí, nhà báo, những người làm công tác nghiên cứu, đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ báo chí cũng như việc học tập báo chí - truyền thông của các sinh viên, học viên cao học và cả nghiên cứu sinh.

Trong lần tái bản này, ngoài kết cấu 6 chương, chúng tôi cố gắng bổ sung, cập nhật thêm những tri thức mới về báo chí truyền thông hiện đại, luận giải và phân tích về truyền thông xã hội, các lý thuyết truyền thông, hội tụ truyền thông, tòa soạn hội tụ, kỹ năng làm báo đa phương tiện, xu hướng báo chí hiện đại, báo chí 4.0, báo chí dữ liệu, báo chí di động, báo chí nhân tạo, báo chí đa nền tảng,... Trên nền tảng những lý thuyết mới về báo chí truyền thông, chúng tôi mong muốn cung cấp cho độc giả những số liệu mới cập nhật và bài học kinh nghiệm của một số hãng truyền thông trên thế giới.

Trong quá trình biên soạn, tác giả nhận được sự đóng góp quý báu và giúp đỡ tận tình của các cơ quan báo chí, các nhà báo lão thành, các giảng viên báo chí và cả sinh viên, học viên cao học mà tác giả đã hướng dẫn khoa học. Đây là vấn đề còn khá mới mẻ, kết hợp với những khó khăn về tư liệu thông tin nên khó tránh khỏi những thiếu sót, tác giả mong tiếp tục nhận được những ý kiến đóng góp của độc giả để cuốn sách được hoàn thiện hơn trong lần tái bản sau.

Trân trọng cảm ơn!

Hà Nội, tháng 3 năm 2019

Tác giả

Chương 1

TRUYỀN THÔNG XÃ HỘI TRONG KỶ NGUYÊN SỐ

“Mạng Internet và thiết bị di động là nơi độc giả nhắm tới để lấy thông tin. Hầu hết thông tin trên truyền thông xã hội không quan trọng, vì chỉ là tiếng nói của từng cá nhân. Mạng xã hội không phải là báo chí, nhưng vẫn có phần giao thoa giữa mạng xã hội và báo chí. Vì vậy, nhà báo không nên coi thường mạng xã hội. Mặc dù những thông tin trên đó là “rác”, nhưng vẫn có nhiều tin vô cùng quan trọng”.

Mindy McAdams - Cựu biên tập viên Từ *The Washington Post*
Giáo sư, Khoa Báo chí - Đại học Tổng hợp Florida Gainesville,
Florida, Mỹ

1.1. Quan niệm về truyền thông mạng xã hội

Trong điều kiện công nghệ truyền thông số phát triển, mạng xã hội và các dạng thức truyền thông trên Internet ngày càng đa dạng, cho ra đời một loại truyền thông mới: Truyền thông mạng xã hội (truyền thông xã hội). Với việc âm thầm ra đời và đi vào cuộc sống của người sử dụng, truyền thông xã hội đang trở thành tâm điểm thu hút sự quan tâm của các học giả cũng như nhiều người trên thế giới.

Tuy nhiên, truyền thông xã hội (Social Media) là gì, hiện tại vẫn chưa hình thành được nhận thức chung, song từ “xã hội”